HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מתני' הזורק ונזכר מאחר שיצתה מידו קלטה אחר קלטה כלב או שנשרפה פטור זרק לעשות חבורה בין באדם ובין בבהמה ונזכר עד שלא נעשית חבורה פטור (א)[א] זה הכלל כל חייבי חטאות אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה תחלתן שגגה וסופן זדון זדון תחילתן וסופן שגגה פטורין עד שתהא תחילתן וסופן שגגה: **גמ'** הא נחה חייב והלא נזכר ותנן כל חייבי חטאות אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה אמר רב כהנא סיפא אתאן ללכתא ומתנא [ב]לכתא ומתנא אוגדו בידו הוא כגון שנתכוין לעשות חבורה הא נמי תנינא הזורק לעשות חבורה בין באדם בין בבהמה ונזכר עד שלא נעשית חבורה פטור אלא אמר רבא במעביר והא זה הכלל דקתני אזריקה קתני אלא אמר רבא תרתי קתני הזורק ונזכר מאחר שיצתה מידו אי נמי לא נזכר וקלטה אחר או קלטה כלב או שנשרפה פטור רב אשי אמר חסורי מחסרא והכי קתני הזורק ונזכר מאחר שיצתה מידו קלטה אחר או קלטה כלב או שנשרפה פטור הא נחה חייב בד"א שחזר ושכח אבל לא חזר ושכח פטור שכל חייבי חטאות אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה: זה הכלל כל חייבי חטאות כו': איתמר שתי אמות בשוגג שתי אמות במזיד שתי אמות בשוגג רבה אמר פטור רבא אמר חייב רבה אמר [ג]פטור אפילו לרבן גמליאל [ב]דאמר אין ידיעה לחצי שיעור התם הוא דכי קא גמר שיעורא בשוגג קא גמר אבל הכא דבמזיד לא ובמאי [ד]אי בזורק שוגג הוא אלא במעביר [ג]רבה אמר חייב ואפילו לרבנן דאמרי יש ידיעה לחצי שיעור התם הוא דבידו אבל הכא דאין בידו לא ובמאי אי במעביר הרי בידו ואלא בזורק [ד]אמר [ס]רבה [ה]זרק ונחה בפי הכלב או בפי הכבשן חייב והאנן [ו]תנן קלטה אחר או קלטה הכלב או שנשרפה פטור התם דלא מכוין הכא דקא מכוין אמר רב ביבי בר אביי אף אנן נמי תנינא [ו][ז]יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ד' חטאות ואשם אחד הטמא שאכל חלב והוא נותר מן המוקדשין ביוה"כ רבי מאיר אומר אף אם היתה שבת והוציאו [בפיו] חייב אמרו לו אינו מן השם ואמאי הא אין דרך הוצאה בכך אלא כיון דקא מיכוין מחשבתו משויא ליה מקום הכא נמי כיון דקא מיכוין מחשבתו משויא ליה מקום:

הדרן עלך הזורק

מתני' הזורק. בשוגג: **ונזכר.** שהוא שבת: **מאחר שיצאה.** האבן מידו וקודם שתנוח: **קלטה אחר.** קס"ד לאחר שנזכר זה קלטה אחר הוו להו שנים שעשאוה וכגון (א) שנעקר ממקומו וקבל או שקלטה כלב בפיו דלא הויא הנחה דבעינן מקום ד' פטור: **גמ' ופרכינן הא נחה.** לסוף ד' ברה"ר חייב ואע"ג דנזכר בין עקירה להנחה והא קתני סיפא זה הכלל כו': **סיפא.** דקתני עד שתהא תחלתן וסופן שגגה: **אתאן ללכתא ומיתנא.** לכתא עץ קטן שכפוף ראשו וצריך לחמורים נושאים דרדורים של יין שתוחבין אותו בשני עקלים שהדרדורים תלויין בהן משני צידי החמור ומחברים בו הדרדורים שיחזיק זה את זה: **ומתנא.** חבל. כלומר לא מיתוקמא סיפא אלא בזורק לכתא הקשור בחבל קטן כדרכו ואוחז החבל בידו וכשנזכר היה בידו לאחוז החבל ולעכב זריקת הלכתא שלא תנוח הלכך תחילתו שוגג וסופו מזיד ופטור אבל זרק צרור וחפץ שכשנזכר אין בידו לעכבו כוליה שוגג הוא ונזכר דקתני ברישא אשמעינן רבותא דאף על גב דנזכר לא מיפטר מחטאת אא"כ קלטה אחר או כלב: **ופרכינן לכתא ומתנא אוגדו בידו.** ואפילו כוליה מילתא שוגג לא מיחייב דאין כאן זריקה: **כגון שנתכוין לעשות חבורה.** בתחלתו בשגגת שבת ונזכר עד שלא נעשית החבורה ולעולם בלכתא ומיתנא וכגון שנתכוין לעשות חבורה כו' דהאי משום זכירה הוא דמיפטר שהיה בידו להחזיר נמצא סופו זדון הא לא נזכר חייב ואע"ג דאגדו בידו דחיוביה לאו משום זריקה הוא אלא משום חבורה: **הא בהדיא קתני לה.** במתניתין וזה הכלל ע"כ למילתא אחריתי אתא: **אלא אמר רבא.** זה הכלל למעביר ארבע אמות ברה"ר ונזכר קודם שהעבירו ד' אמות אתא שהיה בידו לעמוד במקום שנזכר אבל זורק לא מיפטר בזכירה: **והא כי קתני זה הכלל אזריקה תני לה.** דאיירי לעיל מיניה בזורק לעשות חבורה ואי סתם זורק לא מיפטר בזכירה היכי מתני גבי זה הכלל: **אלא אמר רבא.** רישא מילי מילי קתני לה ותרתי קתני הזורק ונזכר אי נמי לא נזכר וקלטה אחר כו' והדר תני כללא לאתויי מעביר: **חסורי מחסרא וכו'.** ולעולם חדא קתני: **שחזר ושכח.** קודם שתנוח דהוה ליה תחילתו וסופו שגגה ואשמעינן נזכר דתנא בה לרבותא דאע"ג דהואי ידיעה בינתיים מיחייב דאין ידיעה לחצי שיעור דהיינו ז) כאינו בידו להחזיר: ה"ג **שכל חייבי חטאות כו': איתמר ב' אמות בשוגג ב' אמות במזיד ב' אמות בשוגג רבה אמר פטור רבא אמר חייב.** שתי אמות במזיד שנזכר לאחר שתי אמות ראשונות וחזר ושכח בב' האחרונות: דר"ג לקמן בפרק הבונה: **התם דכי גמר שיעורא בשוגג גמר.** הכותב ב' אותיות בב' העלמות דמחייב בה ר"ג באות השניה נגמר השיעור ואף הוא בשוגג אבל הכא בשתי אמצעיות שהן במזיד נגמר השיעור כדמפרש ואזיל לה במעביר ושתי אמצעיות מזיד: **שוגג הוא.** שהרי אין בידו לעכבה וכיון שחזר ושכח חייב דלא נגמרה מלאכה עד שעת הנחה שהיא לסוף ובשוגג: **אלא במעביר.** וכיון דבידו לעמוד בסוף ב' אמות האמצעיות אשתכח דגמר שיעורא במזיד: **התם הוא דבידו.** שלא לחזור ולכתוב השניה הלכך כי חזר ושכח הויא לה שגגה אחריתי ולא גמרה לקמייתא: **אבל הכא אין בידו.** להחזיר כשנזכר כדמפרש ואזיל בזורק הלכך כולה חדא שגגה היא ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי: **בפי הכבשן.** ונשרפה בשלהבת: **הכא דקא מיכוין.** מחשבתו משויא ליה מקום דהא אחשביה: **אכילה אחת.** זית אחד: **ד' חטאות.** משום חלב משום נותר משום אכילת יוה"כ משום טומאת הגוף ואכל קדש: **ואשם מעילות.** דאפילו הוא כהן גבי אימורים זר הוא: **אף אם היתה שבת כו'.** ומשום יוה"כ לא מיחייב בהוצאה דקסבר אין עירוב והוצאה ליוה"כ [יומא סו:]: **אינו מן השם.** אין חטאת זו משום אכילה אלא משום הוצאה: **ואמאי.** מיחייב משום הוצאה לדברי הכל הא אין דרך להוציא בפה: **מחשבתו.** שצריך לאוכלה בהליכתו ואחשבה להוצאה זו בפיו:

הדרן עלך הזורק

סיפא אתאן ללכתא ומיתנא. אבל רישא מיירי בלא לכתא ומיתנא וה"ה אפילו בלא נזכר פטור כיון שקלטה כלב או נשרפה והא דנקט נזכר לאשמעינן דאפילו בנזכר דוקא קלטה כלב או נשרפה פטור משום דלא נחה הא נחה חייב: **אלא אמר רבא במעביר.** והוא לחבורה איירי בלכתא ומיתנא ואין ר"י יודע למה הוצרך להשמיענו הסיפא לחבורה מה לי חבורה מה לי מעביר וכן לרבא דקאמר תרתי קתני אמאי תנא הסיפא לחבורה כיון דתנא הזורק ונזכר פטור ה"נ בחבורה דמ"ש: **רב אשי אמר חסורי מחסרא כו'.** אין זה ממש חסורי מחסרא דמשנה כמו שהיא שנויה יש לפרש כן אלא כדי לפרשה קאמר בלשון חסורי מחסרא: **ובמאי אי בזורק שוגג הוא.** אע"ג דכי גמר שיעוריה במזיד גמר מ"מ כיון דבתחילת זריקה[א] הוי שוגג ואין יכול להחזירה ובהנחה נמי שוגג הוא חשיב כאילו מתחלה ועד סוף הויא חדא שגגה: **אמר רבא זרק בפי כלב.** נ"ג ונחה בפי כלב דנחה משמע מעצמה[ב] כדא"ר יוחנן בפ"ק (לעיל דף ה.) זרק חפץ ונח לתוך ידו של חבירו חייב ומסיק דקמ"ל אף על גב דלא אחשביה לידיה[ג] והכא מסיק דקא מכוין ומחשבתו משויא ליה מקום[ד] (ט): **רבי מאיר אומר אם היתה שבת והוציאו בפיו כו'.** פי' בקונטרס דלהכי נקט אם היתה שבת[ה] דמשום יוה"כ לא מיחייב דאין עירוב והוצאה ליוה"כ ולא הויא מסקנא הכי בפרק אמרו לו (כריתות דף יד.) דנדחו דברי רפרם שהיה מפרש כן ומסיק דנקט שבת כדי להרבות בחטאות ולחייבו אף משום שבת [ויוה"כ]: **והוציאו בפיו חייב.** [ו]כולהו בהדי הדדי קא אתו (ט)דבליעתו הויא הנחה אע"פ שמהלך כדאמרינן (לעיל דף פ.) [ז]כתיבתן זו היא הנחתן[ח] ואע"ג דפיו למעלה מי' ואינו רחב ד'[ט] בטל הוא אגב רה"ר ולא דמי לבוכיאר ביריעה דאמר בריש פרקין (לעיל דף צט:) דבמקום פטור קא אזיל דהתם מקום קביעות הוה טפי[י] ודמי לטרסקל דאמר בפ"ק (דף ה.) דלמטה מי' הוי רה"ר והכא אפילו למעלה מי' בטל אגב רשות הרבים ועוד דמעביר למעלה מי' כלמטה (ט)וחשיב מונח ברשות הרבים:

הדרן עלך הזורק

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פ"א מהל' שבת הלכה יט ופ"ב מהל' שגגות הלכה א סמג עשין ריג:
מא ב מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה יד סמג לאוין סה:
מב ג ד מיי' פ"ו מהל' שגגות הלכה ח:
מג ה ו מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה יג:
מד ז מיי' פ"ו מהל' שגגות הלכה ד:

רב נסים גאון

אפי' לרבן גמליאל דאמר אין ידיעה לחצי שיעור. בסוף פ' הבונה [דף קה] חלק רבן גמליאל עם החכמים בכותב שתי אותיות בשתי העלמות. ובגמ' גרסי במאי קמיפלגי רבן גמליאל סבר אין ידיעה לחצי שיעור, וכבר פירשנו אותה בפרק כלל גדול [דף קב]. **אמר רב ביבי בר אביי אף אנן נמי תנינא יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבעה חטאות ואשם אחד.** ומשכחת לה במסכת כריתות בפרק אמרו לו אכלת חלב [דף יג]. ופירוש ד' חטאות בנוי על עיקר המשנה שבתחלת זו המסכת, שלושים ושש כריתות בתורה ואלו הן טמא שאכל את הקודש והאוכל חלב ודם ונותר ופיגול, והאוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים כו'. ואמרו על אלו חייבין על זדונן כרת ועל שגגתם חטאת. ומי שאכל חלב והוא נותר מן המוקדשים ביום הכפורים חייב חטאת משום טמא שאכל את הקודש וחטאת [חלב וחטאת] משום אוכל נותר וחטאת] משום אוכל ביום הכפורים הרי ד' חטאות, וחייב אשם מעילות כמו שאמר הכתוב [ויקרא ה] נפש כי תמעול מעל בה' וחטאה בשגגה, וכדתנן [מעילה דף יח] הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש מעל, ואילו היה טהור ואכל את הקודש בשגגה נתחייב אשם מעילות.

סליק פרק הזורק

מסורת הש"ס

א) לעיל ד., ב) לעיל עא: לקמן קה., ג) [צ"ל רבא], ד) עירובין צט., ה) [צ"ל רבא], ו) כריתות יג: שבועות כד: יבמות לד., ז) [צ"ל שאין], ח) בס"א: כס"ג דאין, ט) [ועיין תוס' לעיל ד: ד"ה אלא א"ר יוסף ותוס' עירובין צט. ד"ה זרק ונח],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קלטה אחר וכו' וכגון. נ"ב ע"ל בדף ה סוף ע"א:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה והוציאו וכו' דבליעתו הוי הנחה. ע"ל יא ע"א תד"ה לא יעמוד: בא"ד וחשיב מונח בר"ה. ע"ל דף ו ע"א תד"ה התם:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

מוסף תוספות

א. דהוי עיקר החיוב. תוס' הרא"ש. ב. ולא נתכוין לזרוק שם. תוס' הרא"ש. ג. וא"כ לא הוי במקום ארבע. רשב"א. ד. שרצונו שיאכלנו הכלב או שישרוף העץ בכבשן. תוס' לעיל ד: ה. דהוה ליה למיתני ואם הוציאו חייב. תוס' יבמות לד. ו. תימא ולר' מאיר מה ענין אכילה אצל שאר חטאות דלא אתו בהדי הדדי דבשאר חטאות מחייב בהנאת גרונו ובשבת בעינן הנחה בתוך מעיו, [דכמו כן היה יכול לומר אם עשה מלאכה בשבת חייב. תוס' יבמות לד.] הילכך נראה לפרש [דהכא]. תוס' הרא"ש. וא"ת מה שייך זה לענין אכילה דהא לא אתו בהדי הדדי דחיוב אכילה מהנאת גרונו והוצאה לא מחייב עד עד דנייח גופו דהנחה בעינן, וי"ל דאכילתו זו הנחתו וכו' וא"ת מ"מ לא אתו בהדי הדדי דחיוב אכילה חל בבית הבליעה וחיוב הוצאה לא חל עד דנחת במעיו וי"ל. שטמ"ק על הגליון בכריתות יד. בשם תוס' אחרות. ז. הוציא דיו לכתוב ב' אותיות וכתבן כשהוא מהלך חייב. תוס' לעיל יא. ח. והכא נמי בליעתן זו היא הנחתן. תוס' הרא"ש. ט. לא הוי פיו מקום פטור דכיון דהוי ברשות הרבים. תוס' הרא"ש. י. ולא בטל לגבי רשות הרבים. תוס' הרא"ש. [ועי' מהרש"א].

רבינו חננאל

הזורק ונזכר לאחר שיצאת מידו שהיא שבת, קלטה אחר או קלטה כלב או נשרפה פטור כו'. נמצא דמתניתין אינו חייב [חטאת] עד שתהיה מתחלת המלאכה עד תשלום המלאכה בשוגג. אבל אם היתה לו ידיעה אחר שגגה קודם תשלום המלאכה, [ונשלמה] בידיעה פטור, כדתנן עד [שתהא] תחילתן וסופן שגגה. ודייקינן מרישא דמתניתין דקתני הזורק ונזכר לאחר שיצאת מידו, קלטה אחר פטור וכן אם קלטה כלב וכן אם נשרפה פטור, טעמא מאי פטור משום דלא נעשת מחשבת הא אם נחה במקום שהיתה מחשבתו בעת שזרקה, חייב ואע"פ שנזכר לאחר שיצאת מידו, הנה היתה לו ידיעה אחר שגגה וחייב. ופריק רב כהנא סיפא דקתני עד שתהא תחילתן וסופן שגגה אתאן ללכתא ומתנא. פי' קנה קשור בחוט ארוך שכשיזרקנו לא יאבד אלא מושך בחוט והוא נמשך אחריו, כי האי גוונא בעינן תחילה וסוף שגגה שאע"פ שזרקו כיון שנזכר קודם שינוח יכול להחזירו. אבל כגון אבן שכיון שיצאה מידו אינו יכול להחזירה אע"פ שנחה אחר זכירתו חייב. ודחינן לכתא ומתנא איגודו בידו וכל [ש]איגודו בידו אינה זריקה. ופריק רב כהנא כגון שזרק זה הקנה לעשות חבורה, וקמ"ל עד שתעשה חבורה נמשכת שגגה. ונדחה טעם זה. **ופריק** רבה כי בעינן תחילה וסוף שגגה במעביר אבל בזורק לא, ורישא דהא מתניתין בזורק. ואקשינן עלה והא כי קתני זה הכלל כל חייבי חטאות כו' אזריקה הוא דקתני. ונדחה דרבה. ופריק רבא מתניתין תרתי קתני, חדא הזורק ונזכר לאחר שיצאת מידו אע"פ שנחה במקום מחשבתו פטור, וחדא אם לא נזכר וקלטה אחר או כלב או נשרפה פטור דלא אתעבידא מחשבתו. והא (דרבה) [דרבא] והא דרב אשי נמי לא איפריכו, מיהו רב אשי דייק הכי כיון דמתניתין כוליה לעניין שוגג היא, דבבא דרישא קתני ונזכר, ומציעיתא נמי הזורק לעשות חבורה ונזכר, ובסיפא כולל זה הכלל כל חייבי חטאות כו'. הילכך מתניתין כולה בשוגג היא ולא לענין נחה היא, אלא חסורי מחסרא והכי קתני הזורק ונזכר לאחר שיצאת מידו וקלטה אחר או כלב או נשרפה פטור, הא נחה חייב, אימתי בזמן שחזר ושכח אבל לא חזר ושכח פטור שכל חייבי חטאות אין חייבין עד שתהא תחילתן וסופן שגגה. **פלוגתא** דרבה ורבא בשתי אמות בשוגג וב' אמות במזיד וב' אמות (בזורק) [בשוגג], ולא איפרשא בהדיא אי בזורקו [או] במעביר היא. ודברי הכל [לאו] בפלוגתא דרבן גמליאל וחכמים פליגי, דתנן הכותב ב' אותיות בב' העלימות אחת בשחרית ואחת בין הערביים, רבן גמליאל מחייב וחכמים פוטרין, דאילו התם כתב אות אחת שהוא חצי שיעור בהעלם אחד ונודע לו שהיא שבת

רבינו חננאל (המשך)

וחזר ונעלם ממנו וכתב אות שניה שהוא חצי שעור, ואמרינן בכלל גדול אמר רבינא כגון שהיתה לו ידיעה בנתיים ורבן גמליאל היא דאמר אין ידיעה לחצי שיעור. אבל הכא אע"פ דהני ד' אמות דשוגג בב' העלמות הן לא דמיא להתם, אלא הכא אם מעביר הוא שהעביר שש אמות בבת אחת עלה אמר רבה פטור, כגון שהעביר אמתיים בשוגג, ואלתר נזכר והעביר אמתים אחרות במזיד, ואלתר שכח והעביר אמתים אחרות בשגגה. אמר רבה כגון זה אפילו דמאן דמחייב התם, כגון שכתב אות אחת בשגגה ולא כתב כלום נזכר ושכח וחזר וכתב אות אחרת, בהא מחייב רבן גמליאל דכי גמר שיעורא דחיובא ב' אותיות בשוגג גמר, אבל הכא דאינון שתי אמות ג' פעמים ב' אמצעיות שהן גמר ד' אמות שיעור החיוב במזיד הוה שנמצאת ידיעה מפסקת. ורבה דפטור לא פטר אלא במעביר דקאמר, אבל הכא כי קא גמר שיעורא במזיד בינייהו קא גמר. ואילו זורק כיון שהיתה תחילת הזריקה בשוגג אע"פ שנודע לו לאחר שיצאת מידו כיון שאין בידו להחזיר לא חשיב מזיד. **ואם** זורק הוא, עליה אמר רבא חייב כגון שזרק שש אמות בבת אחת, בתחילה היה שכח וכשהגיע החפץ לב' אמות נזכר וכשהגיע בסוף ב' אמות האחרונות חזר ושכח, אמר לך רבא כגון זה חייב. ואפילו לרבנן דפטרי התם, דאילו התם לעניין הכותב ב' אותיות בב' העלמות היה בידו שלא לכתוב אות שנייה, וכיון שחזר ושכח אין השניה מצטרפת עם הראשונה, אבל הכא כיון שזרק ויש בכח זריקתו ללכת שש אמות, כיון שאין בידו להחזיר את הזרוק וארבע מהן בשוגג, אע"פ שיש ביניהן שתים שאינן בשוגג הרי הארבע מצטרפות וחייב עליהן. ורבא לא מחייב אלא בזורק דהא קאמר התם הוא דבידו אבל הכא לאו בידו, ואילו מעביר בידו הוא. ואיתא לדרבה דפטר במעביר, ואיתה לדרבא דמחייב בזורק. **אמר רבא** זרק ונחה בפי הכלב או בפי הכבשן חייב. אוקימנא כגון שכך היתה מחשבתו מעיקרא לנוח בפי הכלב או בפי הכבשן, ומתני' דקתני קלטה אחר או כלב או שנשרפה פטור בדלא איכוון לכך ומשום דלא נעשית מחשבתו הוא דפטור. ואע"ג דבעינן עקירה והנחה במקום ד' ופי הכלב אין בו ד', כיון דאחשביה הוי ליה כאלו אית ביה ד'. **ומסייע** ליה לרב ביבי מהא דתנן בכריתות פרק אמרו לו שנים אכלת חלב אוכל אכילה אחת וחייב כו', קתני מיהא שאם הוציאו ואכלו חייב ואע"פ שלא הניחו ע"ג מקום ד', אלא כיון שהוא עקרו והניחו בתוך פיו חייב. ואקשינן והא אין דרך חיוב הוצאה בכך, כלומר אין דרך החיוב אלא בעקירה ממקום ד' והנחה במקום ד', אלא כיון דאחשביה לאנוחיה בפיו מחשבתו משוי לפיו כאלו מקום ד' על ד' הוא, ה"נ כיון דאחשביה לפי כלב או לפי הכבשן מחשבתו משויא ליה מקום. **ולא** פליגי רבנן עליה דר"מ שחייב אלא כך אמרו לו אינו [מן] השם, כלומר מי מנינן ד' חטאות אאכילה, אבל הוצאה לאו משום אכילה חייב אלא משום הוצאה. ובהמוציא תפילין נמי אמרינן דכיון דאחשביה הוה ליה מקום:

הדרן עלך הזורק